

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Nr. _____
I 2023-03-21 Nr. (23.1E-55)STAP-205

Kopija
Finansų ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1336 5, 10, 11 IR 12 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS NEDARBO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-1904 3, 4, 5 IR 8 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO II(1) SKYRIUMI ĮSTATYMO PROJEKTŲ PATEIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija (toliau – Ministerija) įvertino Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023 m. kovo 21 d. raštu Nr. (23.1E-55)STAP-205 išvadoms gauti teiktus teisės aktų projektus:

1) Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 5, 10, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 1);

2) Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-1904 3, 4, 5 ir 8 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo II¹ skyriumi įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 2).

Ministerija pažymi, kad be atsiųstų derinti teisės aktų projektų taip pat yra įregistruoti šie mokesčių reformos teisės aktų pakeitimai: gyventojų pajamų mokesčio, nekilnojamojo turto mokesčio bei akcizų, kuriuose pateikti siūlymai, kaip ir derinti gautuose teisės aktuose numatyti pakeitimai, tiesiogiai liečia ūkininkų ir kitų asmenų, užsiimančių individualia žemės ūkio veikla, mokestinės naštos augimą. Pabrėžtina tai, kad numatyti teisės aktų pakeitimai, dėl kurių atsirastų gerokai didesnė mokestinė našta, įsigalioję beveik tuo pačiu metu ir paliestų tą patį žemės ūkio veiklą vykdančių asmenį, neatsižvelgiant į pastarųjų metų neprognozuojamus ekonomikos svyravimus, geopolitinę situaciją ir energetinių kainų nestabilumą.

Atsižvelgdami į tai, teikiame Ministerijos pastebėjimus ir siūlymus:

Dėl Projekto Nr. 1:

Nepritariame socialinio draudimo įmokų bazės „lubų“ didinimui nuo 43 VDU iki 60 VDU, kadangi tai stipriai padidintų ūkininkų ir kitų individualią veiklą vykdančių asmenų mokestinę naštą (vienam asmeniui, mokančiam įmokas nuo „lubų“, valstybinio socialinio draudimo (toliau – VSD) įmokos padidėja 3 586 Eur per metus, o privalomojo sveikatos draudimo (toliau – PSD) – 1 999 Eur per metus). Svarbu tai, kad asmenys, vykdančys žemės ūkio veiklą, vykdo ją kartu su partneriu, dažnu atveju tai sutuoktinis, už kurį mokamos tokios pačios VSD ir PSD įmokos. Taip pat reikia turėti omenyje, kad kasmet auga ir VDU, o tai sąlygoja dar didesnę įmokų augimą. Mokestinės naštos didėjimas stabdys ūkininkų, ypač jaunųjų, veiklos plėtrą, didins gaminamų prekių savikainą, ir tai turės neigiamą įtaką konkuruojant su juridiniais asmenimis.

Atsižvelgiant į Ministerijos atliktus preliminarinius skaičiavimus ūkio, kuriame veiklą vykdo ūkininkas ir jo partnerė – žmona, uždirbančio 300 000 Eur pajamų per metus, patiriančio 223 256 Eur išlaidų, iš kurių 28 256 Eur sudaro dviejų asmenų VSD ir PSD įmokos, mokestinė našta vien dėl socialinio draudimo įmokų „lubų“ didinimo padidėtų nuo 28 256 Eur iki 39 427 Eur (metinė PSD įmoka skaičiuojama nuo individualios veiklos pajamų sumos, ne didesnės negu numatyta Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje). Dėl siūlymo individualia žemės ūkio veikla užsiimantiems asmenims privalomai draustis dar ir nedarbo draudimu, VSD įmokų našta šiems asmenims, padidinus socialinio draudimo įmokų bazės „lubas“ iki 60 VDU, papildomai padidėtų dar 2 649 Eur. Reiškia, bendra VSD ir PSD įmokų suma dėl siūlomų pakeitimų išaugtų 13 820 Eur per metus, nuo 28 256 Eur iki 42 076 Eur.

Žemės ūkio veiklą vykdančių asmenų įtraukimas į nedarbo socialinį draudimą nėra tikslingas, kadangi padidintų ir taip dideles VSD įmokas, o nedarbo išmokos gavimas būtų mažai tikėtinas. Ūkininkaujantys asmenys patys prisiima riziką dėl veiklos vykdymo, investuoja į darbo priemones bei techniką. Jie susikuria sau darbo vietą, turi užsitikrinti savo veiklos tęstinumą ieškant naujų rinkų ir klientų, todėl yra suinteresuoti susikurtą darbo vietą išlaikyti. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ūkio išregistravimas asmenims, vykdančiams individualią žemės ūkio veiklą, yra kraštutinis sprendimas bankroto atveju arba nesant asmens, kuris perimtų ūkį. Pagal VI Žemės ūkio duomenų centro pateiktus duomenis 2021 m. ūkius išregistravo tik 3 proc. ūkininkų, o 2022 m. – 4 proc.

Reikia pažymėti ir tai, kad pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SODRA) 2021 m. duomenis, pensininkai, kurie užsiima žemės ūkio veikla, sudarė 15 proc. visų asmenų, užsiimančių žemės ūkio veikla ir mokančių VSD įmokas. Dažnu atveju pensininkai, kurie užsiima žemės ūkio veikla, siekia išlaikyti ūkį ir jį perduoti vaikams ir anūkams, kurie tęstų žemės ūkio veiklą. Pritarus pasiūlymui, pensininkai turėtų mokėti nedarbo socialinio draudimo įmokas, nors jie, pagal Lietuvos Respublikos

užimtumo įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatas, negalės gauti bedarbio statuso, o tai reiškia, kad jie negaus ir nedarbo socialinio draudimo išmokų.

Pastebėtina, kad 34 proc. asmenų, vykdančių žemės ūkio veiklą, yra dirbantys pagal darbo sutartis, todėl nutraukę žemės ūkio veiklą ir jie negalės registruotis Užimtumo tarnyboje ir gauti bedarbio statuso ir išmokų.

Projekte atsisakoma sąvokos „ūkininkai ir jų partneriai“ ir pereinama prie sąvokos „fizinis asmuo“. Nei iš įstatymo projekto, nei iš jo aiškinamojo rašto nėra aišku, kokioje situacijoje, VSD įmokų mokėjimo atžvilgiu, atsiduria ūkininko partneris, kuris šiuo metu įmokas moka pagal tuos pačius kaip ir ūkininkas reikalavimus. Neaišku, ar ūkininko partneris bus laikomas fiziniu asmeniu, kuris verčiasi individualia žemės ūkio veikla (ūkininku), ar ūkio partnerį ūkininkas turės įdarbinti pagal darbo santykius, kad partneris būtų apdraustas socialiniu draudimu (tai sukeltų didelių sunkumų mažiems ūkiams, kuriems tektų kiekvieną mėnesį skaičiuoti darbo užmokestį, teikti ataskaitas SODRAI ir VMI). Šioje situacijoje būtina atkreipti dėmesį į tai, kad Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatyme ūkininko partneris apibrėžtas kaip fizinis asmuo (ūkininko sutuoktinis, pilnametis šeimos narys ar kitas fizinis asmuo), kuris kartu su ūkininku verčiasi žemės ūkio veikla ir miškininkyste pagal sudarytą jungtinės veiklos (partnerystės) sutartį. Šio įstatymo 5 straipsnyje numatyta, kad ūkininkas su partneriais, nurodytais Ūkininkų ūkių registre, darbo sutarčių nesudaro. Atsižvelgdami į tai, manome, kad ūkininko partneriai ir toliau turėtų būti laikomi fiziniiais asmenimis, kurie verčiasi individualia veikla, ir siūlome, siekiant aiškumo, atitinkamai tikslinti keičiamo 5 straipsnio 2 dalies formuluotę.

Papildomai informuojame, kad Ministerija Lietuvos Respublikos finansų ministerijai pateikė pasiūlymą asmenims, vykdantiems individualią žemės ūkio veiklą, leisti iš uždirbtų veiklos pajamų išsiimti lėšų saviems poreikiams, nuo kurių asmuo mokėtų GPM, VSD ir PSD įmokas.

Dėl Projekto Nr. 2:

Atsižvelgdami į tai, kad ūkininkų ir kitų individualia žemės ūkio veikla užsiimančių asmenų atveju nedarbo išmokos gavimas yra mažai tikėtinas dėl pirmiau pateiktų priežasčių, siūlome fizinių asmenų, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, kai žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis pagal žemės ūkio ministro nustatyta tvarka atliktus skaičiavimus už praėjusių metų mokesčių laikotarpį nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. yra lygus 4 ekonominio dydžio vienetams arba didesnis, neįtraukti į nedarbo draudimo sistemos aprėptį.

Ministerijos kancleris

Valdas Aleknavičius

Milda Šemelienė, tel. (8 5) 239 1075, el. p. milda.semeliene@zum.lt
Jolita Čičiurkienė, tel. (8 5) 239 1074, el. p. jolita.ciciurkiene@zum.lt